

Hem irelik ö rencilerinin ele tirel dü ünme becerilerini geli tirmede drama yönteminin kullanılması

S.Seda BAPO LU¹, Ferhan AÇIKGÖZ², Özge KAPISIZ², Özge YILMAZ³

ÖZET

Çalı ma Düzce Üniversitesi Sa lık Yüksekokulu Hem irelik bölümü ö rencilerinin ele tirel dü ünme becerilerini geli tirmede drama tekniklerinden faydalanmak ve etkilili ini saptamak amacıyla yapılmı tır.Ara tırmanın evren ve örneklemini, 2010–2011 e itim-ö retim yılında Sa lık Yüksekokulu Hem irelik Bölümü üçüncü sınıf ö rencilerinden seçmeli derslerden yaratıcı drama dersi alan 34 ö renci olu turmaktadır. 10 hafta/1 saat e itim programı içinde rol oynama, do açlama, pandomim, man et atma, foto raf karesi olu turma gibi drama tekniklerinden faydalanılmı , yarı deneysel (tek grupta öntest-sontest düzeni) olarak Cornell Ele tirel Dü ünme Testi Düzey X kullanılmı tır. Verilerin de erlendirilmesinde e le tirilmi t testi kullanılmı tır. Örnekleme de yer alan ö rencilerin drama e itimi öncesinde ele tirel dü ünme düzeyi testinden aldıkları toplam puan ön testte 35.26 iken, son testte 41.68 çıkmı tır ($p < 0.01$). Tümevarım alt boyutunda ön test 13.50 iken son testte 14.88, tümdengelim 11.94 iken son testte 14.85, gözlem ve görecelik 10.26 iken son testte 12.68 ve varsayım ön test 2.94 iken son test 4.35 olarak bulunmu tur (sırasıyla $p < 0.05$, $p < 0.01$, $p < 0.01$, $p < 0.01$). Üst düzey dü ünme becerilerinden ele tirel dü ünme becerilerini geli tirmede dramanın etkili bir e itim yöntemi oldu u bulunmu tur. Hem irelik e itiminde drama tekniklerinden faydalanılması ve müfredat programlarının gözden geçirilerek ele tirel dü ünme geli tirecek ekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Ele tirel dü ünme, drama, hem irelik e itimi

Drama development method using the nursing students' critical thinking skills

ABSTRACT

This study was done to make use and determine the the effectiveness of drama techniques in develop Duzce University School of Health Nursing department students' critical thinking skills as semi-empirical (one-group pretest-posttest design). The range of research was composed by 34 third-year students who taken course of creative drama in department of health school of nursing Düzce University at 2010-2011 academic year. Drama techniques such as role playing, improvisation, pantomime, throwing wrist bands, drama techniques, creating a snapshot was made use of, Cornell Critical Thinking Test Level X was used as pretest-posttest 10 weeks / 1 hour in the training program. In the analysis of data was used paired t test. Before training of drama students' level of critical thinking was 35.26 in pre-test, after it was 41.68 in post-test($p < 0.01$). While the lower-sized induction was 13:50 in the pre-test, 14.88 in the final test, deduction was 11.94 in the pre-test, 14.85 in the post-test, observation and relativity was 10.26, 12.68 in the post-test and assumption was 2.94 in the pre-test, 4.35 in the post test was found (respectively, $p < 0.05$, $p < 0.01$, $p < 0.01$, $p < 0.01$). Drama was found as effective training method in developing of critical thinking skills from higher-order thinking skills. Using from drama techniques in nursing education and curriculum should be adjusted so as to develop critical thinking was suggested.

Key words: critical thinking, drama, nursing education.

G R

çinde bulundu umuz ça da bilgi ve teknoloji hızlı geli imi toplumsal ya amı sosyal, kültürel ve ekonomik yönden etkilemekte, toplumsal yapı ve de erlerde de i imlere neden olmaktadır. Bu durum giderek nitelikli insan gücüne olan gereksinimi arttırmaktadır. Bu da tüm meslek üyelerinin geli melere ve yeniliklere kolaylıkla uyum sa layabilmesini, bilgiyi seçebilmesini, yaratıcı dü ünceler üretebilmesini, esnek davranabilmesini, mesleki konular dı nda da bilgi sahibi olmasını, ki ili ini geli tirmesini, özetle profesyonel nitelikleri kazanmı olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu profesyonel nitelikler insanın kendini iyi tanıyan, bireysel ve toplumsal geli meye önem veren, sorgulayan, ara tıran, sorunlar kar nda dü ünme gücünü

Bu çalı ma Ulusal Hem irelik Kongresinde (19-21 Ekim 2011) sözel bildiri olarak sunulmu tur.

¹ Düzce Üniversitesi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, DÜZCE

² Düzce Üniversitesi Sa lık Yüksek Okulu, DÜZCE

³ Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi Biyoistatistik AD, DÜZCE

Correspondence: Ferhan AÇIKGÖZ, e-posta: ferhanacikgoz@duzce.edu.tr

zorlayarak çözümler üreten ve akılcı kararlar alan bir birey olmasını gerektirmektedir. Bu durum dü ünme becerisine verilen önemi gittikçe artırmı , dü ünmenin öneminin kavranmasına yol açmı tır (1-3).

Dü ünme anlık meydana gelen bir patlama durumu de il, onu ça rı tıran bazı ortam ve durumlarla ortaya çıkan bir süreçtir (4). Bilimsel dü ünme, ele tirel dü ünme, problem çözme, analitik dü ünme, tümevarım ve tümdengelim en çok bilinen dü ünme becerileri arasında sayılabilir (5).

Ele tirel dü ünme üzerine pek çok tanım yapılmı , çok defa formüle edilmi olmasına ra men evrensel olarak benimsenmi bir tanımı henüz yapılamamı tır (6). Lipman ele tirel dü ünmeyi zihinsel bir süreç, stratejiler ve insanların problem çözmedeki sunumları, karar verme ve yeni kavramlar ö renme olarak veya neye inandı na ve yapaca na karar veren makul yansıtıcı dü ünme olarak tanımlamı tır (7). Ennis ele tirel dü ünmeyi Lipman'ın tanımına paralel olarak neye inandı na veya ne yaptı na odaklanan " reflektif ve mantıksal dü ünme" olarak tanımlamaktadır. Ennis kesinlik, duruluk, bilgelik, açık-fikirlilik, nedenleri aramak ve problemin her bir parçasıyla ilgilenmeyi ele tirel dü ünme sanatının temel ilkesi olarak ele almaktadır (8).

Uygulamalarında hızlı ve do ru kararların alınması ile kar ı kar ıya kalan tüm mesleklerde ele tirel dü ünme gücüne sahip olarak akılcı kararların alınması geli melere uyum sa lamada büyük önem ta ımaktadır. Bu do rultuda hem irelikte de ele tirel dü ünmenin önemi ulusal ve uluslar arası hem irelik kurulu ları tarafından vurgulanmakta, ele tirel dü ünme gücü hem irelik uygulamalarının temel ö elerinden birisi olarak kabul edilmektedir (2,3,9).

Ele tirel dü ünme becerisinin yetersizli i, hizmet kalitesini, meslekte profesyonelli i, otonomi ve güç sahibi olmayı olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle hem irelik mesle i üyelerinin ele tirel dü ünme becerileri ne kadar iyi düzeyde olursa toplumun sa lı ını koruma, geli tirme ve ya am kalitesini artırma yönündeki uygulamaları da o ölçüde etkin olacaktır. Bu do rultuda ele tirel dü ünmeyi destekleyen e itim programlarının olu turulması, müfredat programlarının ele tirel dü ünme gücünü destekleyecek ekilde yapılandırılması önemlidir (3,9). Hem ire e itimcilerinin sorumlulu u; hem irelik bölümü ö rencilerinde ele tirel dü ünmenin geli imi sa lamaktır. Bu nedenle ele tirel dü ünmeyi te vik edici, etkin e itim ve ö retim sa layan e itim yakla ımlarını ara tırmak, uygulamak e itimciler için bir zorunluluktur (9). Ele tirel dü ünme karma ık yapısı nedeniyle tek bir yöntem ya da bir ders aracılı ıyla kazandırılması elbette ki güçtür. Ancak ele tirel dü ünme becerileri e itim

yoluyla geli tirilebilir. Ele tirel dü ünmeyi geli tiren birçok model/yöntem vardır. Bu yöntemlerden biri de dramadır. Kendini tanıma, yaratıcılık, ele tirel dü ünme, problem çözme ve çözüm yolları üretme gibi nitelikler kazandıran dramanın e itimde bir yöntem olarak kullanılması insanın kendini tanımasına, üretmesine ve varlı ını sergilemesine olanak sa lamaktadır (10). Drama ö rencilerin çe itli roller üstlenerek, ba kalarının bir durum, bir olay kar ında nasıl davrandıklarını görmelerine ve dili etkili bir ekilde kullanmalarına yardım eder, farklı kurgular yaparak kendi hayatlarında farklı karakterler ve ele tirmenler olmaları için fırsatlar sunar. O'Neill ve Lambert göre drama çe itli tiyatro tekniklerinden faydalanarak müfredattaki konuları zenginle tirmeye yardımcı olur ayrıca yaparak, ya ayarak ö renmenin temelini olu turur. Hedefi ürün de il iki yönlü bir süreçtir ve bu süreç e itim sistemine dahil olmalıdır. Dramanın e itim sistemine entegre edilmesinde ya ayan ve dinamik bir kurgu gerektirir ö retmenler, ö renciler ve toplum sürekli etkile im içinde olmalıdır (11).

Hem irelik ö rencilerinde ele tirel dü ünmenin geli mesi için yapılan çalı malar e itim programlarının geli mesine, yenilenmesine ve ele tirel dü ünebilen mezunlar verebilmesine destek olacaktır. Bu do rultuda ara tırma; hem irelik 3. sınıf ö rencilerinin seçmeli dersi olan yaratıcı drama dersinin ele tirel dü ünme becerisine etkisini belirlemek amacıyla yapılmı tır.

YÖNTEM

Bu çalı ma, ele tirel dü ünme becerilerinin geli tirilmesinde drama e itiminin etkilili ini anlamaya yönelik yapılan yarı deneysel bir çalı madır. Ara tırma yarı deneysel (tek grupta ö ntest-sontest düzeni) olarak yapılmı tır. 10 hafta/1 saat e itim programı içinde rol oynama, do açlama, pandomim, man et atma, foto raf karesi olu turma gibi drama tekniklerinden faydalanılmı tır. Bu ara tırmada elde edilen verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve ili kisiz örneklem için p de erleri hesaplanmı tır. istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmı tır.

Çalı ma Grubu

Ara tırmanın evren ve ö rneklemine, Düzce Üniversitesi Sa lık Yüksekokulu'nda 2010-2011 e itim-ö retim yılında hem irelik lisans e itimi gören üçüncü sınıf ö rencilerinden seçmeli derslerden yaratıcı drama dersi alan ve ara tırmaya katılmayı kabul eden ö renciler (n=34) olu turmu tur.

Dersin leni i

Derste yapılacak etkinlikler; ö rencilerin ba ımsız dü ünebilmelerine, olaylar arası ili ki kurabilmelerine, yeniden adlandırabilmelerine,

varsayımları de erlendirmelerine, varsayımlardan yola çıkarak hipotezleri ortaya koyabilme, bilgiyi aktarabilme ve de erlendirebilmeleri amaçlarına hizmet edecek ekilde drama tekniklerinden faydalanılarak düzenlenmiştir. Drama e itimine entegre edilen ele tirel dü ünneyi ö retme amaçları ile ısınma, asıl çalı ma ve de erlendirme olmak üzere 3 a amadan meydana gelmiştir. Bu etkinliklerdeki ortak amaç bilinenlerden faydalanıp di er do rulara ulaşmak, farklı bakı açılarını geli tirmektir.

Veri Toplama Aracı

Ara tırmanın verileri ö rencilerin sosyodemografik özelliklerine ili kin Tanıtıcı Bilgi Formu ve Cornell Ele tirel Dü ünme Testi Düzey X kullanılarak toplanmıştır. Bu ölçek ele tirel dü ünme düzeyini de erlendirmek amacıyla geli tirilmiştir. Ara tırmada Küçüktepe C.'nin uyarlamasını yaptı ı test uygulanmıştır. Cornell Ele tirel Dü ünme Testi X Formunun dilsel e de erlik, geçerlik ve güvenilirlik çalı ması Küçüktepe C. tarafından yapılmıştır (12). Dü ünme Testinin X Formu öncelikle be farklı çevirmen tarafından Türkçeye çevrilmiştir ve bu çeviriler kar ıla tırılarak tek bir Türkçe form oluşturulmuştur. Olu turulan bu Türkçe form iki farklı çevirmen tarafından tekrar ngilizceye çevrilmiştir ve testin orijinaliyle kar ıla tırılmış ve testin dilsel e de erlik çalı ması tamamlanarak son Türkçe form oluşturulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik çalı ması için test 96 be inci sınıf ö rencisine oral formatta uygulanmıştır ve elde edilen sonuçların istatistikî analizleri yapılmıştır, testin KR-20 güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak saptanmıştır. Testin 4 alt boyutu bulunmaktadır. Tümevarım, tümdengelim, gözlem ve varsayım adı altında 4 alt boyutu bulunan ölçekten alınan puan artıka ele tirel dü ünme düzeyi de artmaktadır. Tümevarım; parçadan bütüne ulaşma ilkesidir yani parça için geçerli olan bütün için de

geçerlidir. Tümdengelim, do ru olan ya da do ru oldu u sanılan önermelerden zorunlu olarak çıkan yeni önermeler türetir ve klasik mantık akıl yürütmenin temelini oluşturmaktadır. Gözlem; herhangi bir bilgiye ulaşmak amacıyla çe itli yöntemler kullanarak incelenmesidir. Varsayım; hipotez ile e anlamlı olarak kullanılmaktadır. Olaylar arasında ili kiler kurmak ve olayları bir nedene bağlamak olarak da dü ünülmektedir.

Ara tırmanın Etik Yönü

Ara tırmanın yapılabilmesi için Düzce Üniversitesi Sa lık Yüksekokulu Müdürlü ü'nden kurum izni alınmıştır. Ö rencilere ara tırma hakkında bilgi verilip onamları alınmıştır ara tırmaya katılıp katılmama kararları kendilerine bırakılmıştır.

BULGULAR

Çalı ma grubunun %79.4'ü kız, %20.6'sı erkek ö rencilerden oluşmakta ve ya ortalamaları 21.9 olarak bulunmuştur.

Örnekleme yer alan ö rencilerin drama e itimi öncesinde ele tirel dü ünme düzeyi testinden aldıkları toplam puan ön testte 35.26 iken, son testte 41.68 çıkmıştır (p<0.01). Tümevarım alt boyutunda ön test 13.50 iken son testte 14.88, tümdengelim 11.94 iken son testte 14.85, gözlem ve görecelik 10.26 iken son testte 12.68 ve varsayım ön test 2.94 iken son test 4.35 olarak bulunmuştur (sırasıyla p<0.05, p<0.01, p<0.01, p<0.01).

TARTI MA

Ara tırmalara bakıldığında ele tirel dü ünme becerilerini geli tirmek için hangi e itim kademesi ve hangi bran ya da alan olursa olsun sınıflarda ele tirel dü ünme etkinliklerine yer verilmesi gerekti i görü ünü savunuldu u görülmektedir.

Ele tirel dü ünmeyi tanımlayan önemli kavramlardan biri özgün ve ba ımsız dü ünmedir. Globalle en

Tablo 1: CEDTDX alt boyutları ön test ve son test bulguları

Eleştirel Düşünme Testi Alt Boyutları	Ön Test Ortalama ± SD	Son Test Ortalama ± SD	P
Tümevarım	13,50 ± 4,01	14,88 ± 3,29	0,035
Tümdengelim	11,94 ± 3,09	14,85 ± 2,36	0,01
Gözlem	10,26 ± 2,68	12,68 ± 2,79	0,01
Varsayım	2,94 ± 1,52	4,35 ± 1,55	0,01
Toplam	35,26 ± 6,01	41,68 ± 5,41	0,01

ele tirel dü ünme becerilerini içine alacak ekilde yapılandırılmasının gerekti i vurgulanmaktadır. Üst düzey dü ünme becerilerinden ele tirel dü ünme becerilerini geli tirmede dramanın etkili bir e itim yöntemi oldu u bulunmu tur. Hem irelik e itiminde ö rencilerin ele tirel dü ünme becerisini artıracak e itim yöntemlerinin uygulanması, e itiminde drama tekniklerinden faydalanılması ve müfredat programlarının gözden geçirilerek ele tirel dü ünmeyi geli tirecek ekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Tümkaya S, Aybek B, Üniversite ö rencilerinin ele tirel dü ünme e ilimlerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2008; 17(2):387-402.
2. Kaya H. Üniversite Ö rencilerinde Ele tirel Akıl Yürütme Gücü. 1997, stanbul Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. stanbul.
3. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans ö rencilerinin ele tirel dü ünme düzeyleri ve ele tirel dü ünmeyi etkileyen faktörler. Maltepe Üniversitesi Hem irelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2008;1(1):15-25.
4. Dewey J. (1916) Democracy and Education 1916. <http://www.jstor.org/stable/992653> ,08.05.2011.
5. Günhan CB, Ba er N. Probleme dayalı ö renmenin ö rencilerin ele tirel dü ünme becerilerine etkisi. Türk E itim Bilimleri Dergisi. 2009;7(2):451-482.
6. Dirime e E. Hem irelerin ve Ö renci Hem irelerin Ele tiren Dü ünme E ilimlerinin ncelenmesi. 2006, Dokuz Eylül Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. zmir.
7. Lipman M. Thinking in Education. Cambridge University Press, 2003. p 57. West Nyack, NY, USA. <http://site.ebrary.com>. Eri im tarihi: 07.08.2011.
8. Enis RH. Cornell Critical Thinking Tests Level X and Level Z Manual. Third Edition 1985. Critical Thinking Boks and Software. Printed in the USA.
9. enturan L, Ecevit A . Hem irelik ö rencilerinde ele tirel dü ünme. Cumhuriyet Üniversitesi Hem irelik Yüksekokulu Dergisi. 2008;12(1):22-30.
10. Genç N. E itimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması., Hacettepe Üniversitesi E itim Fakültesi Dergisi. 2003;24:196-205.
11. Taylor P. Drama classroom: Action, reflection, transformation. London, GBR: Falmer Press. 2000. p 19.
12. Küçüktepe, CSosyal Bilgiler Ö retiminde Ele tirel ve Yaratıcı Dü ünme Becerilerini Geli tirici Etkinliklerin Dü ünme Becerilerinin Geli imine ve Eri iye Etkisi. Uluslararası 5. Balkan E itim ve Bilim Kongresi. Edirne. 2009.
13. Hornbrook D. On the Subject of Drama. London, GBR: Routledge, 1998. <http://site.ebrary.com/lib/duzce/Doc?id=10070831&ppg=6>. Eri im tarihi: 14.08.2011.
14. Myrick F, Yonge O. Enhancing ccritical thinking in the preceptorship experience in nursing education. Journal of Advanced Nursing. 2004;45(4):371-380.
15. Drennan J. Critical thinking as an outcome of a Master's degree in nursing programme. Journal of Advanced Nursing.2010;66(2):422-431.
16. Maynard CA The relation of critical-thinking ability to profesonal nursing competence. Journal of Nursing Education. 1996;35(1):12-18.
17. Simpson E, Courtney M. Implementation and evaluation of critical thinking strategies to enhance critical thinking skills in Middle Eastern nurses. International Journal of Nursing Practice. 2008;14:449-454.
18. Scheffer BK, Rubenfeld MG. A consensus statement on critical thinking. Journal of Nursing Education. 2000;39:352-359.
19. Wasyloko Y, Stickley T. Theatre and Pedagogy: using drama in mental health nurse education, Nurse Education Today.2003; 23, 443-448
20. Ekebergh M, Lepp M, Dahlberg K. Reflective learning with drama in nursing education – a Swedish attempt to overcome the theory praxis gap, Nurse Education Today (2004) 24, 622-628
21. Akt: Aybek B. Konu ve Beceri Temelli Ele tirel Dü ünme Ö retiminin Ö retmen Adaylarının Ele tirel Dü ünme E ilimi ve Düzeyine Etkisi. 2006, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü